

04.02.2022

Tuusulan kunta
Wermundsen Terhi
PL 60
04301 Tuusula

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Anttilan tilakeskuksen asemakaavan luonnoksesta

HEL 2021-003480 T 10 03 01

Tuusulan kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan maakuntamuseolta lausuntoa Anttilan tilakeskuksen asemakaavan luonnoksesta. Museo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen sekä arkeologian näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Kaavaratkaisun tavoitteena on mahdollistaa eri tyyppisten asuinrakennusten kuten erillispientalojen, rivitalojen ja kerrostalojen sekä toimi- ja työtilojen rakentamista alueelle. Osa nykyisistä rakennuksista on tarkoitettu purkaa ja osa suojella. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa erilaisten palveluiden kuten kaupallisten palveluiden, majoituspalveluiden sekä kunnallisten palveluiden sijoittumista alueelle.

Alueen rakentamisen lähtökohdiksi mainitaan maisemasta ja alueesta lähtevät arvot. Lisäksi tavoitteena on tarkastella energiatehokkaan ja kiertotalouteen perustuvien ratkaisujen toteuttamista niin rakentamisessa, asumisessa kuin infrastruktuurissa laajemminkin.

Asemakaavan luonnos perustuu kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu Europan voittaneeseen ehdotukseen, jonka tavoitteena oli löytää osittain tyhjentyneelle Anttilan tilakeskuksen alueelle visio, jossa yrittäminen ja asuminen muodostavat uudenlaisen kokonaisuuden historiallisessa miljöössä.

Kaava-alueella on poikkeuksellisen monipuolinen historia, jossa on säilyneitä merkkejä alkaen 1300-1400-luvun muinaisjäännöksistä, vanhasta Paijalan ryhmäkylästä, 1700-luvulla muodostuneesta säätyläiskartanosta ja sekä alueella vuosina 1942-1992 toimineesta Hankkijan koetilasta.

Koko suunnittelualue on voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmässä 2017 maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, jonka

04.02.2022

määräysosassa todetaan; Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokas maisema- ja rakennettu kulttuuriympäristö, jonka arvot tulee säilyttää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa”.

Suunnittelualue on Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksessä arvoluokan 2 aluekohde: merkittävä aluekokonaisuus, ”jonka keskeisiä ominaispiirteitä tulee vaalia osakohteiden luokitusta noudattaen. Myös tiet ja pihojen rakenteet tulisi huomioida. Sopeutuva uudisrakentaminen on mahdollista”.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto

Rakennettu ympäristö

Anttilan tilakeskuksen asemakaavan luonnos perustuu vahvasti arkkitehtuurikilpailun voittaneeseen ehdotukseen. Myös kaavaselostus painottuu kilpailusuunnitelmaan, ja siitä johdettuihin tuotantokierron abstraktioihin, jotka on pakotettu olemassa olevaan ympäristöön. Vaikka kaavaselostuksessa todetaan alueen rakentamisen lähtökohdiksi maisemasta ja alueesta lähtevät arvot, tämä ei näy kaavaluonnoksessa.

Museo on aiemmin antanut kaksi lausuntoa koskien alueen kehittämistä.

OAS-lausunnossaan (1.3.2019) museo totesi, että jatkosuunnittelun yhteydessä selvitettäisiin tarkemmin myös uudemman rakennuskannan suunnitteluhistoriaa. Myös kaavaselostukseen on suositeltavaa liittää kuvallista dokumenttiaineistoa sekä alueen vanhemmasta ja uudemmastakin rakennuskannasta että maisemakokonaisuudesta. Jatko-suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueen ominaispiirteet ja sovittaa mahdollinen täydennysrakentaminen alueelle siten, että sen keskeiset maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot on mahdollista säilyttää.

Anttilan tilakeskuksen rannan virkistyskäytön kehittämissuunnitelmasta museo totesi, että suunnitelmia ja niiden toteutusmahdollisuuksia tulisi tarkastella lähtökohtaisesti Anttilan tilan toteutuneen historian ja maisemankehityksen pohjalta suhteessa alueen nykytilaan. Tämä näkökulma kehittämissuunnitelmasta uupuu lähes täysin.

Suhteuttaen museon aiempia lausuntoja esillä olevaan kaavaluonnokseen, ovat ne edelleenkin valitettavan ajankohtaisia. Lisäksi Museon OAS-lausunnolle ei ole annettu vastinetta.

Kaavaselostuksesta ei ole juuri mitään aineistoa (edes kuvallista) alueen nykyisestä rakennuskannasta. Kaavaluonnoksessa ei ole otettu huomioon alueen ominaispiirteitä eikä sovitettu täydennysrakentamista

04.02.2022

alueelle siten, että sen keskeiset maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot olisi mahdollista säilyttää. Olemassa olevaa historiallista ympäristöä ei hahmoteta kokonaisuutena mitenkään, vaan kilpailuehdotuksen abstraktio on sijoitettu suojeltujen rakennusten ympärille. Tämä kolmen suojellun rakennuksen irrallinen maisemallinen käsittely suhteessa kokonaisuuteen vain korostaa tätä selvittämättömyyttä.

Lisäksi alueelle jo olemassa olevia reittejä (joista osa historiallisesti merkittäviä) ei millään tavalla oteta huomioon, vaan kaavaluonnos toteuttaa kilpailuehdotuksen abstraktiota olemassa olevaa ympäristöä huomioimatta.

Kaavaluonnos ei toteuta maakuntakaavan määräystä ”arvot tulee säilyttää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa”, vaan on ristiriidassa maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön käsittelyn kanssa.

Lisäksi museo toteaa, että jos kaavan tavoitteena on vakavasti tarkastella energiatehokkaan ja kiertotalouteen perustuvien ratkaisujen toteuttamista, niin silloin tulisi painokkaammin tutkia olemassa olevien rakennusten hyödyntämistä. Myös tältä osin kaavaluonnos on ristiriitainen.

Arkkitehtuurikilpailuun nojaaminen ei ole peruste olla ottamatta huomioon maakunnallisesti arvokkaan alueen kerroksellista historiaa.

Tämän johdosta Keski-Uudenmaan alueellinen museo toteaa painokkaammin, että suunnitelmia ja niiden toteutusmahdollisuuksia tulee tarkastella lähtökohtaisesti Anttilan tilan toteutuneen historian ja maisemankehityksen pohjalta suhteessa alueen nykytilaan. Tämä koskee erityisesti Hankkijan koetilan aikana toteutuneita rakennuksia, joiden suunnitteluhistoria tulee selvittää.

Kaavahanketta tuleekin jatkossa tarkastella sitä vasten, kuinka paljon uutta ja mihin sijoittunutta täydennysrakentamista kulttuuriympäristö ja maisema kestävät, sekä tarkastella paitsi olemassa olevien rakennusten arvoa, myös sitä, kuinka paljon olevissa rakennuksissa olevaa muutospotentiaalia kyetään hyödyntämään.

Arkeologia

Asemakaavan suunnittelualueella sijainnut Paijalan keskiaikainen kylä, josta on saattanut jäädä maanpinnan alapuolelle säästyneitä rakenteita ja kulttuurikerroksia, on otettu huomioon asemakaavan selostuksessa. Siitä mm. todetaan: ”Ennen rakentamista tehdään tarvittavat arkeologiset selvitykset mahdollisten muinaisjäännösten kartoittamiseksi ja konservoimiseksi.” Tutkimusten teettämisestä saa lisäohjeita Keski-

04.02.2022

Uudenmaan alueellisesta vastuumuseosta. Tutkimusten kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja.

Asemakaavan luonnokseen muinaisjäännösalue on rajattu oikein mutta siitä käytetty merkintä ”sm-3” ja kaavaselostus ovat virheellisiä. Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin merkitty kohde: Pajjala (Pajala) (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000014754) ei ole kiinteä muinaisjäännös vaan muu kulttuuriperintökohde. Muut kulttuuriperintökohteet merkitään asemakaavaan kirjaimella s ja tunnusnumerolla, esimerkiksi s-3. Kaavamerkintään liitetään määräys: ”Muu kulttuuriperintökohde (keskiaikainen kyläpaikka): Aluetta koskevista rakennushankkeista ja kaivutöistä tulee neuvotella Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanssa.”

Lisätiedot

Juha Vuorinen, tutkija, puhelin: 310 36940
juha.h.vuorinen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

5 (5)

04.02.2022

Johanna Björkman
ts. kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566